

КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Бандурка Ірина Олександрівна

УДК 343.542

**КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА
ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ МОРАЛЬНОСТІ
У СФЕРІ СТАТЕВИХ СТОСУНКІВ**

12.00.08 – кримінальне право та криминологія;
кримінально-виконавче право

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Запоріжжя – 2010

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Харківському національному університеті внутрішніх справ, МВС України

- Науковий керівник:** доктор юридичних наук, професор
Ємельянов В'ячеслав Павлович,
Харківський національний
університет внутрішніх справ,
професор кафедри кримінального
права та кримінології ННПЕС
ХНУВС.
- Офіційні опоненти:** доктор юридичних наук, професор,
академік НАПрН України
Костенко Олександр Миколайович,
Інститут держави і права імені
В.М. Корецького НАН України,
завідувач відділом проблем
кримінального права, кримінології та
судоустрою;
- кандидат юридичних наук, професор
Денисова Тетяна Андріївна,
Інституту права імені
Володимира Сташиса Класичного
приватного університету, директор.

Захист відбудеться 30 вересня 2010 року о 12 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 17.127.07 Класичного приватного університету за адресою: 69002, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 70 б, ауд. 124.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Класичного приватного університету за адресою: 69002, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 70 б, ауд. 114.

Автореферат розісланий 27 серпня 2010 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Н.О. Армаш

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Політичні, економічні та соціальні зміни в Україні, перехід до громадського суспільства, характеризується двома тенденціями: з одного боку – це демократизація та лібералізація усіх сфер суспільного життя, а з іншого – загострення соціальних протиріч та погіршення характеристик злочинності. Тому виникає необхідність створення реальних можливостей для захисту прав людини і громадянина, забезпечення безпеки особистості, суспільства і держави. Відповідно до ст. 3 Конституції України «людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю». Це, в свою чергу, потребує вдосконалення чинного законодавства та правозастосовної практики в найбільш актуальних, проблемних випадках. Одним з таких пріоритетних питань є кримінально-правова протидія злочинам проти моральності у сфері статевих стосунків, які викликають особливу стурбованість суспільства, бо у сучасному суспільстві має місце певна тенденція до падіння морально-духовної культури населення, що значною мірою негативно впливає на формування духовних цінностей дітей та молоді. Водночас необхідною умовою функціонування України як нової держави є входження її в міжнародне співтовариство. Але це тягне за собою і появу і певних соціально-економічних, політичних, юридичних та морально-етичних проблем та зобов'язань, серед яких певне значення мають зобов'язання у зв'язку з приєднанням України до міжнародних конвенцій та інших документів, прийнятих у зв'язку з необхідністю об'єднання зусиль держав у боротьбі зі злочинами проти статевої моральності.

В науці кримінального права питанням протидії злочинам проти моральності взагалі і проти моральності у сфері статевих стосунків зокрема приділялася і приділяється увага в працях таких українських та зарубіжних вчених як М.М. Абрашкевич, Т.С. Барило, Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, Ф.Г. Бурчак, В.В. Вітвицька, Т.І. Возна, В.О. Глушков, С.Ф. Денисов, Т.А. Денисова, В.П. Ємельянов, О.М. Костенко, Л.М. Кривоченко, В.В. Кузнецов, І.П. Лановенко, В.А. Ломако, П.С. Матишевський, Г.М. Міньковський, П.П. Михайленко, В.О. Навроцький, В.К. Негоденко, Ю.Є. Пудовочкін, А.М. Орлеан, П.І. Орлов, А.Х. Степанюк, Є.Л. Стрельцов, І.А. Топольскова, Є.В. Фесенко, В.Л. Чубарев, С.В. Шлик, Н.С. Юзікова, С.С. Яценко та інших відомих вчених. При цьому наукові дослідження у зазначеній сфері останнім часом значно активізувались. Були захищені кандидатські дисертації О.П. Рябчинською «Боротьба з розповсюдженням порнографічних предметів і творів, що пропагують культ насильства і жорстокості» (2003 р.), А.В. Ландіною «Кримінально-правова охорона моральності в Україні» (2005 р.), Н.О. Горб «Надруга над могилою:

кримінально-правовий та кримінологічний аналіз» (2005 р.), П.П. Сердюком «Кримінологічні та кримінально-правові проблеми ввезення, виготовлення або розповсюдження творів, що пропагують культ насильства і жорстокості» (2005 р.), Л.С. Кучанською «Поняття та система злочинів проти моральності в кримінальному праві України» (2007 р.), Л.В. Плотніковою «Кримінальна відповідальність за організацію заняття проституцією» (2010 р.), але комплексного кримінально-правового дослідження протидії злочинам проти моральності у сфері статевих стосунків поки ще не здійснювалось, тому обрана тема дисертації вважається досить актуальною.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами темами.

Дисертація виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт кафедри кримінального права та кримінології Харківського національного університету внутрішніх справ і ґрунтується на положеннях Комплексної програми профілактики правопорушень на 2007–2009 р.р., затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України № 1767 від 20 грудня 2006 року, Пріоритетних напрямків наукових та дисертаційних досліджень, які потребують першочергового розроблення і впровадження в практичну діяльність органів внутрішніх справ, на період 2004–2009 р.р., затверджених наказом МВС України № 755 від 5 липня 2004 р., Пріоритетних напрямків розвитку правової науки України на 2005 – 2010 роки, затверджених загальними зборами Академії правових наук України від 9 квітня 2004 року. Тема дисертації затверджена вченою радою ХНУВС 24.02.2006 р. (протокол № 2), скоригована вченою радою ХНУВС 27.11.2009 р. (протокол № 10).

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є комплексний кримінально-правовий аналіз злочинів проти моральності у сфері статевих стосунків як окремої, відносно самостійної категорії кримінального права і формулювання пропозицій щодо вдосконалення положень Кримінального кодексу України.

Реалізація поставленої мети формулює такі основні завдання:

- дослідити розвиток закону та проаналізувати сучасний стан вітчизняного та зарубіжного законодавства щодо кримінальної відповідальності за злочини проти моральності у сфері статевих стосунків;
- визначити поняття злочинів проти моральності у сфері статевих стосунків як кримінально-правової категорії;
- охарактеризувати ступінь відповідності криміналізації в КК України розглядуваних діянь підставам та принципам криміналізації;
- виявити підходи до досліджуваної проблематики, що мають місце в науковій літературі;

- дослідити об'єктивні та суб'єктивні ознаки конкретних складів злочинів, що передбачають відповідальність за злочини проти моральності у сфері статевих стосунків (статті 301, 302, 303 КК України);
- встановити місце складів злочинів, що передбачають відповідальність за посягання на моральність у сфері статевих стосунків в системі кримінально-правових норм;
- розробити пропозиції і рекомендації щодо вдосконалення закону про кримінальну відповідальність за злочини проти моральності у сфері статевих стосунків.

Об'єктом дослідження є закономірності виникнення і дії кримінальної відповідальності за злочини проти моральності у сфері статевих стосунків як кримінально-правове явище.

Предметом дослідження є кримінально-правова характеристика злочинів проти моральності у сфері статевих стосунків.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження становлять положення теорії пізнання й загальної теорії права. У процесі дослідження були використані наступні наукові методи: *діалектичний* – дозволив розглянути питання кримінальної відповідальності за злочини проти моральності у сфері статевих стосунків через поглиблене вивчення більш загальних категорій кримінального права, а також у відносно статичному плані і водночас у розвитку; *історико-правовий* – використаний при з'ясуванні історичних витоків і генезису кримінально-правових норм про відповідальність за злочини проти моральності у сфері статевих стосунків; *системно-структурний* – при встановленні місця розглядуваних складів злочинів в системі кримінально-правових норм та категорій; *догматичний* – при аналізі норм, що встановлюють відповідальність за злочини проти моральності у сфері статевих стосунків; *порівняльно-правовий* – при порівнянні досліджуваних норм КК України між собою та з відповідними нормами кримінального законодавства інших країн.

Науково-теоретичне підґрунтя дисертації складають наукові дослідження вітчизняних та зарубіжних криміналістів, присвячених як загальним проблемам кримінального права, так і розглядуваній проблематиці.

Правову базу дослідження становлять Конституція України, Кримінальний кодекс України, закони України, постанови Пленуму Верховного Суду України, кримінальні кодекси зарубіжних країн, а саме: Азербайджанської Республіки, Аргентини, Республіки Білорусь, Республіки Болгарія, Республіки Вірменія, Грузії, Данії, Естонської Республіки, Іспанії, Республіки Казахстан, Республіки Киргизстан, Китайської Народної Республіки, Латвійської Народної Республіки, Литовської Народної Республіки, Республіки Молдова, Республіки Польща, Російської Федерації, Республіки Сан-Марино, Республіки

Таджикистан, Республіки Туркменістан, Республіки Узбекистан, Федеративної Республіки Німеччина, Швейцарії, Швеції, Японії.

Емпіричної базою дослідження є статистичні дані МВС України про зареєстровані в країні досліджувані злочини за період 2001-2009 роки, а також вивчення 156 кримінальних справ, розглянутих за період 2001-2009 роки районними судами м. Харкова.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є першим в Україні комплексним науковим дослідженням категорії «злочини проти моральності у сфері статевих стосунків» у світлі нового кримінального закону. На підставі всебічного аналізу положень, що містяться у складах злочинів, передбачених статтями 301, 302, 303 КК, порівняні з колишнім законодавством України і чинним законодавством інших країн, вивчення слідчо-судової практики у справах даної категорії, у ній висунуто низку нових у концептуальному плані положень, висновків, пропозицій та рекомендацій. А саме:

вперше:

- визначено загальне поняття злочинів проти моральності у сфері статевих стосунків як окремої кримінально-правової категорії, що передбачається кількома статтями Кримінального кодексу України;
- виходячи з того, що злочини проти моральності у сфері статевих стосунків є різновидом статевих злочинів, запропоновано передбачити склади цих злочинів серед норм КК України, що встановлюють відповідальність за статеві злочини;
- запропоновані нові редакції статей, які передбачають відповідальність за злочини проти моральності у сфері статевих стосунків;

удосконалено:

- поняття об'єкту злочинів проти моральності у сфері статевих стосунків. З урахуванням того, що родовим об'єктом розглядуваних складів злочинів є сфера статевих стосунків, стверджується, що в якості безпосередніх об'єктів статевих злочинів можуть бути статева моральність, статева свобода та статева недоторканість;
- поняття злочинів проти моральності у сфері статевих стосунків як особливого виду статевих злочинів;

дістало подальший розвиток:

- концептуальні положення, щодо загального визначення об'єкту злочину у кримінально-правовій доктрині;
- положення про співвідношення понять «мораль» і «моральність»;
- поняття об'єктивної сторони злочинів проти моральності у сфері статевих стосунків, а також положення про співвідношення понять «втягнення», «схиляння», «залучення», «спонукання», «примушування» до вчинення розглядуваних злочинів;

- положення про суб'єкта злочинів проти моральності у сфері статевих стосунків;
- положення про кваліфікуючі ознаки складів розглядуваних злочинів.

Провідною ідеєю дисертації є: визначення найбільш науково обґрунтованих і досконалих кримінально-правових засобів протидії злочинам проти моральності у сфері статевих стосунків і створення сучасної моделі загального поняття цієї кримінально-правової категорії.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що викладені в дисертації висновки й рекомендації можуть бути використані:

- *у сфері науково-дослідної діяльності* – для подальшої розробки теоретичних питань кримінальної відповідальності за злочини проти моральності у сфері статевих стосунків;
- *у правотворчості* – при подальшому вдосконаленні кримінального законодавства (акт впровадження результатів дисертаційного дослідження в роботу Комітету з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності Верховної Ради України від 03.04.2008 р. № 04-19/14-742);
- *у правозастосуванні* – для вирішення питань кваліфікації злочинів проти моральності у сфері статевих стосунків, відмежування від суміжних складів злочинів. Результати досліджень впроваджено у діяльність слідчого управління ГУМВС України в Харківській області (акт впровадження від 19 травня 2010 р.);
- *у навчальному процесі* – при підготовці відповідних розділів підручників і навчальних посібників та при викладанні курсу Особливої частини кримінального права. Одержані результати використовуються у навчальному процесі Харківського національного університету внутрішніх справ (акт впровадження від 18 травня 2010 р.).

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження викладені у дисертації та доповідалися на: науково-практичній конференції «Правовые механизмы предотвращения и преодоления социальных конфликтов» (м. Севастополь, 29-30 вересня 2006 р.); науково-практичній конференції «Актуальні проблеми вдосконалення кримінального, кримінально-виконавчого та адміністративного законодавства у сфері захисту прав дітей» (м. Кіровоград, 21-22 червня 2007 р.); міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми протидії правопорушенням та злочинам у сфері громадської безпеки» (м. Дніпропетровськ, 23-24 жовтня 2009 р.).

Основні положення дисертації обговорено на засіданні кафедри кримінального права та кримінології Харківського національного університету внутрішніх справ.

Публікації. За темою дисертації автором опубліковано дев'ять наукових статей у фахових наукових виданнях України та три тези доповідей та конференціях. Загальний обсяг публікацій – 2,5 д.а.

Структура дисертації побудована відповідно до її мети, завдань та предмета дослідження і складається зі вступу, трьох розділів, що об'єднують десять підрозділів, висновків, додатків та списку використаних джерел. Повний обсяг дисертації становить 205 сторінок, з яких основний текст – 181 сторінка, додатки – 4 сторінки, список використаних джерел (всього 205 найменування) – 20 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовується актуальність теми дослідження, визначається її зв'язок з науковими планами та програмами, мета і завдання, об'єкт, та предмет, а також методи дослідження, наукова новизна одержаних результатів та їх значення для розвитку теорії науки кримінального права, правозастосовчої діяльності, удосконалення закону про кримінальну відповідальність, навчального процесу, відображені публікації за темою дисертації та апробація результатів дослідження.

Розділ 1. «Загальна характеристика злочинів проти моральності у сфері статевих стосунків як категорії кримінального права» складається з чотирьох підрозділів.

У підрозділі 1.1. *«Історія становлення та сучасний стан законодавства України про злочини проти моральності у сфері статевих стосунків»* проаналізовано становлення законодавства, яке встановлювало кримінально-правові заборони щодо певних діянь у сфері статевої моральності та сучасний стан вітчизняного законодавства, спрямованого на протидію злочинам у сфері статевих стосунків.

Визначено, що норми про кримінальну відповідальність за злочини проти моральності у сфері статевих стосунків мають дуже тривалу історію розвитку, яка проявляє суперечливий та мінливий характер, оскільки в одні періоди кримінальне караними визначаються одні діяння, що посягають на статеву моральність, в інші періоди коло цих діянь має зовсім інший вигляд. При цьому в різні періоди вони містяться серед різних категорій кримінально-правових норм.

Зазначається, що першими законодавчими актами, які діяли на території сучасної України, і якими передбачалася відповідальність за ці злочини, були Статути князів київських Володимира і Ярослава Мудрого про церковні суди. Наступними примітними джерелами права були Статут Великого Князівства Литовського в редакції 1588 р., Соборне Уложення 1649 р. та Артикул воїнський 1715 р. епохи Петра I. Але найбільш повно і систематизовано ця група злочинів була визначена в Уложенні про покарання кримінальні та виправні 1845 р., яке ознаки цих діянь

передбачало в самостійній главі «О преступлениях против общественной нравственности и нарушении ограждающих оную постановлений», і в Кримінальному Уложенні 1903 р., яке ознаки даних діянь містило в основному в главі «О непотребстве».

У першому радянському українській Кодексі 1922 р. злочини проти моральності у сфері статевих стосунків були передбачені у відділенні 4 «Злочини у сфері статевих стосунків» Глави V «Злочини проти життя, здоров'я, волі і гідності особи». В тій самій главі в КК УРСР 1927 р. передбачалася відповідальність за втягнення у проституцію, звідництво, утримання місць розпусти але відповідальність за виготовлення, розповсюдження і рекламування порнографічних предметів — у главі «Порушення правил, що охороняють народне здоров'я, громадську безпеку і публічний порядок».

У КК 1960 р. не існувало кримінальної відповідальності за втягнення в заняття проституцією, а статті, що передбачали відповідальність за утримання місць розпусти і звідництво (ст. 210 КК), а також за виготовлення, збут і розповсюдження порнографічних предметів (ст. 211 КК), містилися в главі «Злочини проти громадської безпеки, громадського порядку та народного здоров'я».

У чинному КК України 2001 р. злочини проти моральності у сфері статевих стосунків в цілому передбачаються в статтях 301, 302, 303 КК, які розташовані в розділі XII «Злочини проти громадського порядку та моральності». При цьому з початку дії Кодексу було криміналізовано в ст. 303 КК заняття проституцією, але Законом України від 12 січня 2006 р. це діяння було декриміналізовано, а Законом України від 20 січня 2010 року була принципово змінена конструкція ст. 301 КК, яка в частинах 4 і 5 нової редакції встановлює відповідальність за дії, пов'язані з обігом предметів, що містять дитячу порнографію.

У підрозділі 1.2. «Злочини проти моральності у сфері статевих стосунків за кримінальним законодавством зарубіжних країн» досліджено систему злочинів даної категорії, яка має місце у пострадянських державах і низці інших держав світу. Встановлено, що національний законодавець також дуже суперечливо ставиться як до визначення кола діянь, котрі розглядаються в якості злочинів проти моральності у сфері статевих стосунків, так і до віднесення їх щодо тієї чи іншої кримінально-правової категорії.

Доведено, що одні й ті самі склади злочинів, що містять ознаки посягань на ставу моральність, в кодексах різних держав належать або до злочинів проти громадського порядку і моральності, або до злочинів проти моральності, або до злочинів проти сім'ї і неповнолітніх, або до статевих злочинів тощо. Крім того, в певних державах склади цих

злочинів розміщені частково в одному розділі (главі), а частково – в іншому (в інших).

У підрозділі 1.3. «Поняття злочинів проти моральності у сфері статевих стосунків як кримінально-правової категорії» розглядувані злочини представлені як окрема кримінально-правова категорія, що передбачається кількома статтями кримінального закону, має свій стрижень та зміст.

З урахуванням історичного розвитку вітчизняного законодавства та сучасного законодавства зарубіжних країн категорію злочини проти моральності у сфері статевих стосунків запропоновано розглядати з позиції трьох рівнів – у вузькому (власному) розумінні, широкому розумінні і найбільш широкому розумінні.

Доведено, що у вузькому (власному) розумінні ця категорія включає склади злочинів, що передбачені у чинному КК України статтями 301, 302, 303 КК. У широкому розумінні ця категорія включає в себе також торгівлю людьми з метою сексуальної експлуатації або використання в порнобізнесі (ст. 149 КК) і розбещення неповнолітніх (ст. 156 КК), бо в міжнародних документах порнографія, проституція і торгівля людьми визначаються як складові сексуальної експлуатації, а ст. 34 Конвенції про права дитини як однопорядкові діяння розцінює сексуальну експлуатацію і сексуальне розбещення дитини. Категорія злочини проти моральності у сфері статевих стосунків у найбільш широкому розумінні включає в себе категорію у широкому розумінні, а також багато інших діянь, які посягаючи на ту або іншу сферу життєдіяльності людей, одночасно спричиняють шкоду і статевої моральності. Ці інші діяння, які входять у зазначену категорію, можна поділити на три групи. Першу групу складають всі статеві злочини, оскільки в кодексах багатьох зарубіжних держав усі злочини проти моральності у сфері статевих стосунків в їх широкому розумінні віднесені до категорії статевих злочинів, більш того, така глава (розділ), наприклад, в КК Латвійської Республіки має назву «Злочинні діяння проти моральності і статевої недоторканості», а в КК Республіки Болгарія – «Розпуста», тобто сфері статевої моральності в цих главах (розділах) надається пріоритетне значення у порівнянні з іншими складовими статевої сфери (недоторканість, свобода). Другу групу складають злочини, які за чинним КК України будуть кваліфікуватися як хуліганство з винятковим цинізмом, але в деяких зарубіжних державах вони розглядаються як самостійні (в тому числі як статеві) злочини (ексгібіціонізм, вуайеризм та інші непристойні дії, що порушують громадський порядок, але мають явний сексуальний характер). Третю групу складають діяння, які раніше у вітчизняному законодавстві вважалися злочинами, але в чинному КК України вони

або декриміналізовані, або взагалі не передбачалися, однак в інших державах вони розцінюються як самостійні злочини (заняття проституцією, добровільний гомосексуалізм, інцест, двошлюбність та багатоженство, перелюби тощо).

Наголошується, що первинна увага в роботі буде надана розгляду категорії «злочини проти моральності у сфері статевих стосунків» в її вузькому (власному) розумінні.

У підрозділі 1.4. «Підстави та принципи криміналізації посягань на моральність у сферах статевих стосунків» розглядаються загальновизнані в науці кримінального права ключові підходи щодо криміналізації діянь.

Аналізуючи з позиції підстав та принципів криміналізації розглядувані склади злочинів, автор доходить висновку що в цілому чинний закон про кримінальну відповідальність за злочини проти моральності у сфері статевих стосунків не суперечить їх основним вимогам, а що стосується окремих невідповідностей, то вони будуть висвітлені у подальшому дослідженні.

Не відповідало принципу безпробільності відсутність в КК 1960 року норми, яка встановлює відповідальність за втягнення в заняття проституцією, принципу ненадмірності заборони не відповідало встановлення у попередній редакції ст. 303 КК 2001 року відповідальності за заняття проституцією, а принципу повноти складу не відповідали у попередній редакції ст. 303 КК ознаки сутенерства, оскільки під ті ознаки підпадали дії лише тих осіб, які займалися сутенерством у складі організованої групи.

Також доведено, що з позиції принципу визначеності та єдності термінології при характеристиці розглядуваних злочинів більш точним є словосполучення «у сфері статевих стосунків», ніж «у сфері статевих відносин», бо відповідно до словників сучасної української мови термін «відносини» доцільно використовувати в тих випадках, коли йдеться про зв'язки між людьми на макрорівні – суспільні відносини, економічні відносини, політичні відносини, коли ж маються на увазі зв'язки між людьми на мікрорівні, особисті зв'язки, то тут більш вдалим здається термін «стосунки» – сімейні стосунки, статеві стосунки.

Розділ 2. «Об'єктивні та суб'єктивні ознаки злочинів проти моральності у сфері статевих стосунків» складається з чотирьох підрозділів.

У підрозділі 2.1. «Об'єкт злочинів», виходячи з того, що слід розглядати злочин як явище реальної дійсності та склад злочину як ідеальну, абстрактну категорію, доведено, що злочин може посягати виключно на конкретний, безпосередній об'єкт, а склад злочину містить ознаки загального, родового, видового та *типового* безпосереднього об'єкта.

Здійснено розмежування об'єктів злочину на об'єкти індивідуального (життя, здоров'я, воля, честь, гідність, статева свобода

тощо) і суспільного (громадська безпека, довкілля, безпека виробництва тощо) значення. При цьому звернено увагу на те, що розділ XII КК «Злочини проти громадського порядку та моральності» визначає об'єктом кримінально-правової охорони не мораль (громадську мораль), а моральність. При з'ясуванні ж співвідношення понять «мораль» і «моральність» встановлено, що мораль — це категорія суспільного значення, а моральність — категорія індивідуального значення, яка являє собою, насамперед, внутрішнє ставлення, визнання, міру реалізації норм моралі окремою людиною. Тобто при вчиненні розглядуваних злочинів об'єктом є моральність людини або кількох осіб, тому робиться висновок, що недоцільно в одному розділі КК об'єднувати ознаки категорій суспільного й індивідуального значення. Тим більш, це неправильно у разі посягання на моральність у сфері статевих стосунків, бо категорія «статева моральність» перебуває у нерозривному зв'язку з такими категоріями, як «статева свобода» і «статева недоторканість», і на це прямо вказують ознаки складів злочинів, передбачених статтями 301, 302, 303 КК.

У підсумку вноситься пропозиція ознаки статей 301, 302, 303 КК виключити з розділу XII і передбачити в розділі IV Особливої частини КК, назву якого «Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи» можливо уточнити, наприклад, таким чином: надати назву «Злочини проти сексуальної свободи і моральності» – як у КК Республіки Польщі, «Злочини проти статевого самовизначення» – як у КК ФРН або доповнити існуючу в чинному КК України назву вказівкою ще на один типовий безпосередній об'єкт складів статевих злочинів і викласти цю назву наступним чином: «Злочини проти статевої моральності, статевої свободи та статевої недоторканості особи». У той же час можна назву розділу залишити такою, яка вона є в чинному КК України, бо в кримінальних кодексах багатьох держав має місце приблизно така сама назва розділу (глави) про статеві злочини, але склади злочинів проти моральності у сфері статевих стосунків містяться саме в цьому розділі (главі).

У *підрозділі 2.2. «Об'єктивна сторона злочинів»* охарактеризовано елементи об'єктивної сторони злочинів та ознаки об'єктивної сторони складів розглядуваних злочинів, встановлено недоліки складів злочинів та внесено пропозиції щодо їх вдосконалення.

Доведено, що склад ст. 301 КК в одній диспозиції містить ознаки двох зовсім різних за своїми властивостями та суспільною небезпечністю злочинів – обіг порнографічних предметів і примушування до створення цих предметів, тому пропонується вказані різні злочини передбачати ознаками окремих складів злочинів. При цьому у диспозиції статті, яка встановлює відповідальність за обіг

порнографічних предметів, замість вичерпного переліку дій, що можуть складати поняття «обіг» включити загальний термін «обіг», а зміст цього поняття розкрити у примітці до цієї статті. В іншій статті встановити відповідальність не тільки за примушування, бо це – вкрай вузький термін, а за конкретні найбільш небезпечні способи втягнення у створення порнографічних предметів – з використанням обману чи уразливого стану особи або із застосуванням насильства чи погрозою застосуванням насильства, знищенням майна або розголошенням відомостей, які ця особа бажає зберегти в таємниці.

З метою уніфікації законоположень аналогічне формулювання пропонується і для диспозиції статті, яка встановлює відповідальність за втягнення в заняття проституцією, бо вважається за недоцільне встановлювати кримінальну відповідальність у будь-якому випадку втягнення дорослої особи в заняття декриміналізованим діянням.

Інша справа, коли йдеться про неповнолітніх або малолітніх. На думку дисертанта, відповідальність за втягнення цих осіб як в заняття проституцією, сутенерством, так і у створення порнографічних предметів повинна наставати стосовно дорослої особи незалежно від способу втягнення.

Обґрунтовано, що слід також уточнити положення статті, яка передбачає відповідальність за втягнення в заняття проституцією і криміналізувати такі дії – «сутенерство або втягнення особи в заняття проституцією чи перешкоджання припиненню нею цього заняття», а також те, що в диспозиції цих статей не слід використовувати термін «шантаж», бо в різних джерелах йому надається різне за обсягом тлумачення.

У *підрозділі 2.3. «Суб'єктивна сторона злочину»* досліджується внутрішня сторона злочинів та її ознаки у складах злочинів.

Звернено увагу на те, що, хоча склади злочинів проти моральності у сфері статевих стосунків належать до так званих «формальних», це ніяким чином не виключає при їх вчиненні в реальній дійсності ні усвідомлення суспільної небезпечності, ні передбачення наслідків, ні вольової ознаки стосовно ставлення суб'єкта до суспільно небезпечних наслідків. Вина суб'єкта злочинів щодо дій характеризується прямим умислом, стосовно наслідків умисел може бути як прямим, так і непрямым, а у разі настання тяжких наслідків (ч. 4 ст. 303 КК) вина може характеризуватися також необережною формою.

У *підрозділі 2.4. «Суб'єкт злочинів»* визначено ознаки загального та спеціального суб'єкта розглядуваних складів злочинів.

Доведено, що в цілому суб'єкт зазначених злочинів є загальним, тобто це – фізична осудна особа, яка досягла шістнадцятирічного віку. Однак суб'єктом втягнення неповнолітніх чи малолітніх у вчинення розглядуваних дій або інших дій щодо них треба визнавати особу, яка

досягла вісімнадцятирічного віку. Запропоновано також у всіх складах злочинів проти моральності у сфері статевих стосунків на рівні кваліфікуючої ознаки встановити ознаки вчинення діяння службовою особою з використанням службового становища.

Розділ 3. «Кваліфікуючі ознаки та шляхи вдосконалення закону про кримінальну відповідальність за злочини проти моральності у сфері статевих стосунків» складається з двох підрозділів.

У підрозділі 3.1. «Кваліфікуючі ознаки складів злочинів, що передбачають відповідальність за посягання на моральність у сфері статевих стосунків» викладено аргументи на користь того, що в однорідних складах злочинів, якими є статті, що передбачають відповідальність за злочини проти моральності у сфері статевих стосунків, слід уніфікувати їх кваліфікуючі ознаки, що суттєво поліпшить якість закону та його застосування у слідчо-судовій практиці.

Звернено увагу також на те, що в сучасних умовах немає ніякої необхідності передбачати в якості кваліфікуючої ознаки обігу порнографічних предметів обіг таких предметів, як кіно- та відеопродукція чи комп'ютерні програми, бо ця технологія у сучасному житті давно стала повсякденністю, а не якимсь особливим способом виготовлення або розповсюдження чогось. Крім того, передбачення в ч. 2 ст. 301 КК такої кваліфікуючої ознаки суперечить положенням ч. 4 ст. 301 КК, де всі предмети порнографічного характеру, в тому числі кіно- та відеопродукція, комп'ютерні програми, вказуються як однопорядкові.

У підрозділі 3.2. «Шляхи вдосконалення закону про кримінальну відповідальність за злочини проти моральності у сфері статевих стосунків» на підставі проведеного дослідження з урахуванням історії розвитку вітчизняного законодавства та сучасного зарубіжного досвіду отримано переконливий висновок про необхідність удосконалення розглядуваних норм і сформульовано авторські варіанти змін і доповнень до чинного кримінального закону.

Запропоновано внести в КК України такі зміни і доповнення:

- 1) статті 301, 302 і 303 КК виключити;
- 2) доповнити КК України статтями 154¹ (втягнення у створення порнографічних предметів), 154² (сутенерство або втягнення особи в заняття проституцією чи перешкоджання припиненню нею цього заняття), 156¹ (обіг предметів порнографічного характеру), 156² (створення або утримання місць розпусти і звідництва).

ВИСНОВКИ

У результаті дослідження, здійсненого на підставі аналізу історії розвитку та сучасного стану вітчизняного законодавства, чинного зарубіжного законодавства про відповідальність за злочини у сфері

статевих стосунків, слідчо-судової практики, науково-теоретичної літератури, у тому числі за цим напрямком дослідження, у дисертації наведено теоретичне узагальнення і нове вирішення наукового завдання щодо кримінально-правової характеристики злочинів проти моральності у сфері статевих стосунків як окремої кримінально-правової категорії, передбаченої кількома статтями Кримінального кодексу України. Сформульовано значну кількість висновків та внесено пропозиції щодо вдосконалення чинного кримінального закону. Головні з них є наступними.

1. Дослідження історії розвитку закону про кримінальну відповідальність за злочини проти моральності у сфері статевих стосунків показує, що вона має дещо суперечливий характер. В одні періоди ця категорія має один зміст, в інші — інший зміст. Таку ситуацію відбиває і стан сучасного кримінального законодавства зарубіжних країн, при цьому як у вітчизняному, так і в зарубіжному законодавстві одній й ті самі злочини належать або до злочинів проти громадського порядку та моральності, або до злочинів проти моральності, або до злочинів проти сім'ї та неповнолітніх, або до статевих злочинів. Крім того, ті ж самі діяння в різні періоди розвитку вітчизняного законодавства або в кодексах різних держав можуть бути або криміналізованими, або декриміналізованими. Між тим, все ж таки коло цих діянь у цілому характеризується відносною стабільністю, що дозволяє виділити їх в окрему кримінально-правову категорію.

2. З урахуванням теоретичного розвитку вітчизняного законодавства та сучасного законодавства зарубіжних країн, категорію „злочини проти моральності у сфері статевих стосунків” можна розглядати на трьох рівнях: у вузькому (власному), широкому та найбільш широкому розумінні. У вузькому (власному) розумінні ця категорія відповідно до чинного КК України охоплює склади злочинів, передбачені ст.ст. 301, 302 і 303 КК. У широкому розумінні ця категорія містить у собі також торгівлю людьми з метою сексуальної експлуатації або використання в порнобізнесі (ст. 149 КК) і розбещення неповнолітніх (ст. 156 КК). У найбільш широкому розумінні ця категорія охоплює багато інших діянь, які посягають на ту або іншу сферу життєдіяльності й одночасно спричиняють шкоду і статевої моральності.

3. Сучасне кримінальне законодавство про відповідальність за злочини проти моральності у сфері статевих стосунків у низці моментів не відповідає принципам криміналізації. Зокрема, принципу суспільної небезпечності не відповідає одночасне передбачення в диспозиції ст. 301 КК ознак двох різних за своїми властивостями та суспільною небезпечністю злочинів — обіг порнографічних предметів і примушування до створення цих предметів. Принципу повноти складу не відповідає наявність у диспозиції ст. 301 вичерпного переліку видів обігу і використання вкрай вузького терміну «примушування», що в

обох випадках це призводить до поширювального тлумачення на межі застосування аналогії закону. Принципу визначеності та єдності термінології не відповідає використання в розглядуваних статтях різних термінів – «примушування», «залучення», «втягнення», коли йдеться про дії щодо неповнолітніх, а також використання терміну «шантаж», який неоднаково визначається в різних джерелах. Принципу ненадмірності заборони не відповідає встановлення кримінальної відповідальності за втягнення дорослої особи в заняття проституцією в будь-який спосіб, бо само заняття декриміналізовано. Принципу системно-правової несуперечливості не відповідає серйозній різнобій у передбаченні кваліфікуючих ознак у складах розглядуваних злочинів.

4. Дослідження елементів злочинів й ознак складів розглядуваних злочинів переконує в тому, що склади цих злочинів повинні міститися серед складів статевих злочинів у розділі IV Особливої частини КК. При цьому необхідно здійснити уніфікацію формулювань диспозицій відповідних статей, а також кваліфікуючих ознак, що передбачаються цими статтями.

На підставі викладеного, пропонується внести до Кримінального кодексу України наступні зміни і доповнення:

- 1) статті 301, 302 і 303 КК виключити;
- 2) доповнити Кодекс статтями 154¹, 154², 156¹ і 156² наступного змісту.

Стаття 154¹. Втягнення у створення порнографічних предметів

1. Втягнення особи у створення творів, зображень, кіно- та відеопродукції, комп'ютерних програм або інших предметів порнографічного характеру з використанням обману чи уразливого стану цієї особи або із застосуванням насильства чи погрозою насильством, знищенням майна або розголошенням відомостей, які ця особа бажає зберегти в таємниці, –

караються позбавленням волі на строк до трьох років.

2. Дії, передбачені частиною першою цієї статті, вчинені щодо кількох осіб або повторно, або за попередньою змовою групою осіб, або службовою особою з використанням службового становища, або особою, від якої потерпілий перебував у матеріальній чи іншій залежності, –

караються позбавленням волі на строк від двох до п'яти років.

3. Дії, передбачені частинами першою або другою цієї статті, вчинені організованою групою, а так само втягнення у будь-який спосіб у створення зазначених предметів неповнолітнього, –

караються позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років.

4. Дії, передбачені частинами першою, другою або третьою цієї статті, якщо вони спричинили тяжкі наслідки, а так само втягнення у будь-який спосіб у створення зазначених предметів малолітнього, – караються позбавленням волі на строк від семи до дванадцяти років.

Примітка. Відповідальність за втягнення малолітнього чи неповнолітнього у створення порнографічних предметів за цією статтею має наставати незалежно від того, чи вчинені такі дії з використанням обману, уразливого стану зазначених осіб або із застосуванням насильства чи погрозою насильством, знищенням майна або розголошенням відомостей, які ця особа бажає зберегти в таємниці, з використанням службового становища або особою, від якої потерпілий перебував у матеріальній чи іншій залежності.

Стаття 154². **Сутенерство або втягнення особи в заняття проституцією чи перешкоджання припиненню нею цього заняття**

1. Втягнення особи у заняття проституцією чи перешкоджання припиненню нею цього заняття з використанням обману чи уразливого стану цієї особи або із застосуванням насильства чи погрозою насильством, знищенням майна або розголошенням відомостей, які ця особа бажає зберегти в таємниці, або сутенерство, –

караються позбавленням волі на строк від трьох до п'яти років.

2. Дії, передбачені частиною першою цієї статті, вчинені щодо кількох осіб або повторно, або за попередньою змовою групою осіб, або службовою особою з використанням службового становища, або особою, від якої потерпілий перебував у матеріальній чи іншій залежності, –

караються позбавленням волі на строк від чотирьох до семи років.

3. Дії, передбачені частинами першою або другою цієї статті, вчинені організованою групою, а так само втягнення у будь-який спосіб у заняття сутенерством або проституцією неповнолітнього або перешкоджання припиненню ним цього заняття, –

караються позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років з конфіскацією майна або без такої.

4. Дії, передбачені частинами першою, другою або третьою цієї статті, якщо вони спричинили тяжкі наслідки, а так само втягнення у будь-який спосіб у заняття сутенерством або проституцією малолітнього чи перешкоджання припиненню ним цього заняття, –

караються позбавленням волі на строк від восьми до п'ятнадцяти років з конфіскацією майна.

Примітка. 1. Під сутенерством у цій статті слід розуміти дії особи щодо забезпечення заняття проституцією іншими особами.

2. Відповідальність за втягнення в заняття сутенерством або проституцією малолітнього чи неповнолітнього чи перешкоджання

припиненню ними цього заняття за цією статтею має наставати незалежно від того, чи вчинені такі дії з використанням обману, уразливого стану зазначених осіб або із застосуванням насильства чи погрозою насильством, знищенням майна або розголошенням відомостей, які ця особа бажає зберегти в таємниці, з використанням службового становища або особою, від якої потерпілий перебував у матеріальній чи іншій залежності.

Стаття 156¹. Обіг предметів порнографічного характеру

1. Обіг на території України творів, зображень, кіно- та відеопродукції, комп'ютерних програм або інших предметів порнографічного характеру, –

карається штрафом від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до двох років, або позбавленням волі на той самий строк з конфіскацією порнографічних предметів та засобів їх виготовлення і розповсюдження.

2. Дії, передбачені частиною першою цієї статті, вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб, або службовою особою з використанням службового становища, або з отриманням доходу у великому розмірі, –

караються штрафом від ста до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до п'яти років, або позбавленням волі на той самий строк з конфіскацією порнографічних предметів та засобів їх виготовлення і розповсюдження.

3. Дії, передбачені частинами першою або другою цієї статті, вчинені організованою групою, або щодо творів, зображень або інших предметів порнографічного характеру, що містять дитячу порнографію, або втягнення в обіг порнографічних предметів неповнолітнього, а також збут неповнолітнім чи розповсюдження серед них порнографічних предметів, –

караються позбавленням волі на строк від чотирьох до восьми років з конфіскацією порнографічних предметів та засобів їх виготовлення і розповсюдження.

4. Втягнення в обіг порнографічних предметів малолітнього, а також збут малолітнім чи розповсюдження серед них порнографічних предметів –

караються позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років з конфіскацією порнографічних предметів та засобів їх виготовлення і розповсюдження.

Примітка. 1. Під обігом предметів порнографічного характеру слід розуміти їх ввезення, вивезення, транзит через територію України,

придбання, зберігання, виготовлення (виробництво), перевезення, переміщення, поштову пересилку, рекламування, вчинені з метою збуту чи розповсюдження, а також збут, розповсюдження, проведення видовищних заходів.

2. Отримання доходу у великому розмірі має місце, коли його сума у двісті і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

Стаття 156². Створення або утримання місць розпусти і звідництво

1. Створення або утримання місць розпусти, а також звідництво для розпусти, –

карається штрафом до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до двох років, або позбавленням волі на той самий строк.

2. Дії, передбачені частиною першою цієї статті, вчинені з метою наживи або повторно, або за попередньою змовою групою осіб, або службовою особою з використанням службового становища, –

караються обмеженням волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк.

3. Дії, передбачені частинами першою або другою цієї статті, вчинені організованою групою або поєднані з втягненням у вказані дії неповнолітнього, –

караються позбавленням волі на строк від трьох до семи років.

4. Дії, передбачені частинами першою, другою або третьою цієї статті, поєднані з втягненням у вказані дії малолітнього, –

караються позбавленням волі на строк від чотирьох до восьми років.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ

1. Бандурка І.О. Співвідношення родового та безпосереднього об'єктів злочину: деякі проблеми побудови Особливої частини КК України / І.О. Бандурка // Вісник Національного університету внутрішніх справ. – Вип. 29. – X., 2005. – С. 109-113.
2. Бандурка І.О. Декриміналізація проституції: окремі мотиви / І.О. Бандурка // Наше право. – 2005. – № 2. – С. 51-52.
3. Бандурка І.О. Підстави криміналізації сфери статевих стосунків / І.О. Бандурка // Наше право. – 2006. – № 4. – С. 68-71.
4. Бандурка І.А. К вопросу о содержании негативной девиации общественной моральности в сфере половых отношений / И.А. Бандурка // Правовые механизмы предотвращения и преодоления социальных конфликтов : материалы международной научно-теоретической конференции (29-30 сентября 2006 г., г. Севастополь). – Ч.1. – СПб: Санкт-Петербургский ун-т МВД России, 2006. – С. 28-33.

5. Бандурка І.О. Насильству в сім'ї – ні ! / І.О. Бандурка // Наше право. – 2005. – С. 95-101.
6. Бандурка І.О. Кваліфікуючі ознаки злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості особи / І.О. Бандурка // Наше право. – 2007. – С. 47-53.
7. Бандурка І.О. Вдосконалення системи кримінально-правового захисту прав дітей в Україні / І.О. Бандурка // Актуальні проблеми вдосконалення кримінально-виконавчого та адміністративного законодавства у сфері захисту прав дітей : матеріали науково-практичної конференції (21-22 червня 2007 р., м. Кіровоград). – Кіровоград, 2007. – С. 52-59.
8. Бандурка І.О. Деякі питання захисту суспільної моралі / І.О. Бандурка // Наше право. – 2008. – № 2. – С. 72-74.
9. Бандурка І.О. Деякі питання вдосконалення кримінально-правової термінології окремих злочинів проти моральності / І.О. Бандурка // Наше право. – 2008. – № 3. – С. 110-113.
10. Бандурка І.О. Деякі питання вдосконалення кримінальної відповідальності за злочини, пов'язані з наданням сексуальних послуг [електронний ресурс] / І.О. Бандурка // Форум права. Електронне наукове фахове видання. – 2008. – № 2. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2008-2.htm>.
11. Бандурка І.О. Щодо питання об'єкта складу злочину проти моральності у сфері статевих стосунків / І.О. Бандурка // Наше право. – 2009. – № 2. – С. 95-99.
12. Бандурка І.О. Удосконалення кримінально-правових заходів охорони моральності / І.О. Бандурка // Актуальні проблеми протидії правопорушенням та злочинам у сфері громадської безпеки : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (23-24 жовтня 2009 р., м. Дніпропетровськ). – Дніпропетровськ: Дніпропетровський держ. ун-т. внутр. справ, 2010. – С. 116-119.

АНОТАЦІЯ

Бандурка І.О. Кримінально-правова характеристика злочинів проти моральності у сфері статевих стосунків. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право. – Класичний приватний університет. – Запоріжжя, 2010.

Дисертація є комплексним науковим дослідженням питань кримінальної відповідальності за злочини проти моральності у сфері статевих стосунків. З'ясовано історичні витоки і генезис кримінально-правових норм, спрямованих на протидію злочинам у сфері статевих стосунків, здійснено порівняння чинного законодавства України з

колишнім, а також із сучасним зарубіжним законодавством. Розглянуто об'єктивні та суб'єктивні ознаки злочинів проти моральності у сфері статевого стосунку як злочинів і як складів злочинів, виявлено недоліки розглянутих норм та запропоновано шляхи їх усунення й удосконалення положень чинного Кримінального кодексу України.

Ключові слова: злочин, склад злочину, сфера статевого стосунку, мораль, моральність, статевий моральність, статевий вільність, статевий недоторканість.

АННОТАЦІЯ

Бандурка І.А. Уголовно-правовая характеристика преступлений против нравственности в сфере половых отношений. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.08 – уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право. – Классический приватный университет. – Запорожье, 2010.

Диссертация посвящена разработке комплексной характеристики преступлений против нравственности в сфере половых отношений как отдельной уголовно-правовой категории, предусмотренной несколькими статьями Уголовного кодекса Украины, а также определению общего понятия рассматриваемой категории уголовного права.

Проводится анализ исторического развития закона об уголовной ответственности за преступления против нравственности в сфере половых отношений, а также осуществляется сравнительный анализ действующего отечественного законодательства с зарубежным.

При рассмотрении объективных и субъективных характеристик рассматриваемой уголовно-правовой категории автор выходит из принципиального представления о том, что следует четко разграничивать преступление как явление объективной реальности и состав преступления как идеальную, абстрактную категорию и соответственно элементы преступления и признаки состава преступления. Исходя из этого, в диссертации делается вывод, что преступление может посягать исключительно на конкретный, непосредственный объект и не может причинить вреда предусмотренным в УК Украины общему, родовому, видовому и непосредственному объектам, которые являются не реальными объектами, а их признаками. В связи с этим делается уточнение, что в составе преступления точнее будет выделять типовой непосредственный объект.

Аргументировано, что типовой непосредственный объект преступлений против нравственности в сфере половых отношений не соответствует признакам того родового объекта, к которому он отнесен в действующем УК Украины, на основании чего вносится предложение признаки статей 301, 302, 303 УК исключить из раздела XII и предусмотреть их в разделе IV Особенной части УК Украины, где устанавливается ответственность за

половые преступления, тем более, что аналоги именно такого размещения рассматриваемых составов преступления имеют место в уголовных кодексах многих зарубежных государств.

Одновременно предлагается усовершенствовать и унифицировать диспозиции и квалифицирующие признаки составов преступлений против нравственности в сфере половых отношений и изложить их в новой редакции, дополнив раздел IV Особенной части УК Украины четырьмя составами: ст. 154¹ (вовлечение в создание порнографических предметов), 154² (сутенерство или вовлечение лица в занятие проституцией или воспрепятствование прекращению этого занятия), 156¹ (оборот предметов порнографического характера), 156² (создание или содержание притонов разврата и сводничество).

Ключевые слова: преступление, состав преступления, сфера половых отношений, мораль, нравственность, половая нравственность, половая свобода, половая неприкосновенность.

ANNOTATION

Bandurka I.O. Criminal and legal characteristics of moral crimes in the sphere of sexual relations. – *Manuscript.*

The thesis for a candidate's degree by speciality 12.00.08 – criminal law and criminology; criminal executive law. – Classic Private University. – Zaporizhzhya, 2010.

The thesis is devoted to criminal liability for moral crimes in the sphere of sexual relations. Historical emanation and genesis of criminal and legal norms of crimes counteraction in the sphere of sexual relations are clarified. Comparisons of Ukrainian laws in force with a previous and also foreign legislation are realized. Objective and subjective moral crimes features in the sphere of sexual relations are observed. Ways of drawbacks elimination and improvement of valid Criminal code of Ukraine are offered.

Keywords: crime, corpus delicti, sphere of sexual relations, moral, morality, sexual morality, sexual freedom, sexual inviolability.